

Behov for en stærk Biosafety-protokol!

- Kommentarer og anbefalinger fra 92-gruppen i forbindelse med de afsluttende forhandlinger om en Biosafety-protokol.

De bioteknologiske industriers udvikling af genmodificerede organismer (GMO'er) til udsætning i naturen er sket inden for en kort årrække og der er stadig betydelige usikkerheder om i hvilket omfang den nye teknologi kan være til skade for biologisk mangfoldighed og menneskers helbred.

Dette har gjort det nødvendigt med et sæt globalt bindende regler for import, eksport og brug af GMO'er, og siden 1994 har en arbejdsgruppe under Biodiversitetskonventionen arbejdet på udarbejdelsen af den såkaldte Biosafety-protokol med dette formål.

I februar 1999 var det meningen, at protokollen skulle have været forhandlet færdig på et afsluttende møde i Cartagena, Colombia. Dette lykkedes ikke, da de seks lande i den såkaldte Miami-gruppe – USA, Canada, Argentina, Chile, Uruguay og Australien – som de eneste ikke kunne acceptere et kompromis-forslag fremsat af EU.

Forhandlingerne brød således sammen. Siden sammenbruddet har der været afholdt uformelle møder, senest i Wien i september 1999, hvor man enedes om at genoptage og forsøge at afslutte forhandlingerne i Montreal i januar 2000.

92-gruppen finder det særdeles vigtigt, at der udarbejdes en stærk Biosafety-protokol, der fastsætter internationale spilleregler for import og eksport af genmodificerede organismer og afledte produkter. **92-gruppen** har nedenstående anbefalinger til den danske regering vedrørende de afsluttende forhandlinger i Montreal i januar 2000.

Anbefaling nr. 1

Forsigtighedsprincippet bør være centralt i Biosafety-protokollen og lande bør have ret til at forbyde eller begrænse import af GMO'er.

Genteknologi er en relativt ny teknologi, og man kender meget lidt til langtidseffekterne, der er forbundet med at udsætte af GMO'er i naturen og indføre produkter i de naturlige fødekæder indeholdende genmodificeret materiale. Der er eksempler på, at gener fra GMO'er har spredt sig i naturen og der er stor usikkerhed om konsekvenserne for den biologiske mangfoldighed ligesom risikoen for menneskers helbred er dårligt kendt.

Biosafety-protokollen skal sikre, at enhver regering har ret til at afvise import af GMO'er med henvisning til forsigtighedsprincippet, hvis det skønnes at eksportøren ikke i tilstrækkelig grad har dokumenteret, at der ikke er negative virkninger på miljø og sundhed.

Forsigtighedsprincippet har længe været anvendt som et fornuft princip i dansk og international lovgivning blandt andet for at undgå miljøødelæggelser og trusler imod menneskers helbred.

Anvendelse af forsigtighedsprincippet i forhold til import og eksport af GMO'er må derfor være det overordnede formål med en Biosafety-protokol og grundlaget for beslutninger vedrørende GMO'er.

Anbefaling nr. 2

Genmodificerede landbrugsafgrøder til fødevarer, foder og forarbejdning bør medtages i Biosafety-protokollen på samme betingelser som GMO'er til udsætning i naturen.

Spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang genmodificerede produkter skal inkluderes i protokollen, har voldt betydelige problemer i forhandlingerne og var en af årsagerne til, at forhandlingerne brød sammen i Cartagena.

Landene i Miami-gruppen ønsker alle produkter ud af protokollen, der ikke har til formål at blive udsat i naturen. Denne opdeling af GMO'er hviler på et meget spinkelt grundlag, blandt andet fordi det ofte er vanskeligt at skelne om et produkt tilhører den ene eller den anden kategori. Ønsket om denne opdeling forklares nok bedst af Miami-gruppens landes eksportinteresser, da en sådan opdeling vil lette markedsadgangen for mange af deres produkter.

EU fremlagde i Cartagena et kompromis-forslag, der kom Miami-gruppens krav i møde på netop dette punkt, men lige meget hjalp det. Noget tilsvarende skete i Wien, hvor man forsøgte at lave et særligt regelsæt for "GMO'er til fødevarer, foder og forarbejdelse".

Ideelt set burde alle GMO'er medtages i Biosafety-protokollen på lige vilkår, men dette har i de hidtidige forhandlinger vist sig yderst vanskeligt. Danmark og EU bør som et *minimum* arbejde for, at uforarbejdede genmodificerede landbrugsafgrøder (commodities) medtages i protokollen og at de underlægges de samme bestemmelser som GMO'er der udsættes i naturen.

Anbefaling nr. 3

Lande skal have ret til at forlange mærkning af produkter indeholdende GMO'er.

Det er helt grundlæggende for en effektiv international aftale om biosafety, at det sikres, at GMO'er mærkes således, at man kan spore dem tilbage til oprindelsesstedet i tilfælde af negative og uforudsete virkninger. Dette kræver, at GMO'er adskilles fra traditionelle afgrøder ved efterfølgende forarbejdning.

Mange forbrugere er desuden stærkt kritiske overfor GMO'er, hvilket er velbegrunderet i den manglende viden om denne nye teknologi og de negative effekter som i stigende omfang påvises.

Kontrollen med GMO'er, som er godkendt til markedet, skal være effektiv, og den enkelte skal have mulighed for at fravælge GMO'er. Dette kan kun sikres, hvis lande som følge af Biosafety-protokollen har ret til at mærke GMO'er.

Anbefaling nr. 4

Biosafety-protokollen må ikke være underlagt WTO-aftalen.

En kommende Biosafety-protokols effektivitet afhænger meget af, hvilken rolle den får i forhold til andre internationale aftaler, herunder handelsaftaler indgået i WTO. Da Biosafety-protokollen vil komme til at indeholde bestemmelser, der regulerer international handel med GMO'er, er det sandsynligt, at der vil opstå sager, hvor eksportører af GMO'er kan mene, at internationale aftaler om frihandel er tilsidesat til fordel for miljøet.

Spørgsmålet var et af de helt store stridspunkter i Cartagena og blev også diskuteret i Wien, hvor man kom frem til en vag formulering, der sidestiller Biosafety-protokollen med andre internationale aftaler, og det anføres, at bestemmelser i miljøaftaler og handelsaftaler bør understøtte hinanden.

Det er naturligvis bedre at Biosafety-protokollen sidestilles med andre internationale aftaler fremfor at den underordnes, men handelsaftaler og miljøaftaler kan komme i konflikt med hinanden, så man bør tage stilling til, hvilken der har forrang.

Danmark har hidtil arbejdet for at WTO i vidt omfang skal respektere handelsregulering, der følger af bestemmelserne i multilaterale miljøaftaler. **92-gruppen** anbefaler, at denne holdning fastholdes og at det på denne vis sikres, at protokollen ikke er underordnet internationale handelsaftaler.

Anbefaling nr. 5

En stærk Biosafety-protokol, som ikke alle lande kan tilslutte sig, er bedre end en svag kompromis-protokol.

EU strakte sig langt i Cartagena for at gå Miami-gruppen i møde og få en aftale i hus. Miami-gruppen stod fast på sine kompromisløse synspunkter, hvorved forhandlingerne brød sammen. En lignende situation opstod på mødet i Wien, hvor man forsøgte at imødekomme Miami-gruppen ved at slække på eksportreglerne for produkter indeholdende GMO'er. Her kunne Miami-gruppen i sidste ende alligevel ikke acceptere, at lande i medfør af protokollen skulle have ret til at afvise nogle produkter.

EU er efter 92-gruppens opfattelse gået *for langt* for at få en aftale i hus, som alle kan tilslutte sig. Der er ingen grund til at tro, at Miami-gruppen vil ændre kurs i forhandlingerne på det afsluttende møde i Montreal. I stedet for at fortsætte den uheldige kurs med at prøve med det ene kompromis efter det andet for at imødekomme en gruppe på seks lande, bør Danmark og EU i stedet arbejde for en stærk aftale - også selvom det betyder, at ikke alle lande vil være med.

Idet protokollen indeholder regler for import af GMO'er fra lande, der ikke er parter i protokollen, vil disse lande alligevel i betydeligt omfang skulle rette sig efter protokollens bestemmelser. Resultatet vil således samlet set være langt bedre end med en utilstrækkelig kompromis-protokol.

Følgende organisationer står bag ovennævnte anbefalinger:

Danmarks Naturfredningsforening	Friluftsrådet
Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark	Greenpeace
Det Økologiske Råd og Selskab	Kvindernes U-landsudvalg
Energibevægelsen OOA	Mellemfolkeligt Samvirke
FN-forbundet	Nepenthes

Folkekirkens Nødhjælp
Forum for Energi og Udvikling

U-landsorganisationen Ibis
WWF Verdensnaturfonden.